

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

Sectio I. An, & qualis in Deo voluntas?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

probat, præter Diuinam essentiam cognitam, ut imitabilem, necessarias esse creaturas distinctè expressas per Diuinam cognitionem; quæ tamen creature in Diuina co-

gnitione expressæ, non sunt realiter ipsæ creature extra producibiles, sed eorum intentionales imagines & similitudines.

De bonitate Dei.

EXPLICATIS primis duobus attributis, unitatis scilicet & veritatis, sequitur tertium attributum Bonitatis; quod partim est absolutum, partim respectuum, ut constat ex analogia ad attributum bonitatis creatæ. Respectuum est per ordinem ad appetitum extrinsecum, quem sua perfectione allicit & mouet: nam *bonum* ex Philosopho est, *quod omnia appetunt*. Absolutum vero est per ordinem ad proprium subiectum & naturam, quam bonitas ipsa integrat & cōplet. *Quod* adhuc est duplex, alterum trancendentale, fundatum in ipsa entitate rei, omnibus numeris & perfectionibus absoluta; alterum morale, quod naturam perficit in ordine ad mores & virtutes.

Nos de attributo Diuinæ bonitatis disputabimus, quatenus absolutū est, & naturam Diuinam vndeque integrā & perfectā reddit, tum moraliter, tum trancendentali. Nam, prout respectuum est, potius ad Philosophiam spectat, nec magnam habet difficultatem. Quoniam verò principium totius moralis bonitatis est Diuina voluntas, prius de illa agendum nobis erit; tum de actibus ipsius, præsertim qui circa hominum salutem, & reprobationem versantur. Tandem bonitatem Diuinam considerabimus, quatenus est trancentalis perfectio naturæ Diuinæ, quam vndeque integrā & perfectā reddit, & quoad perfectiones absolutas, & quoad respectivas.

Aristotel.

DISPUTATIO XIV.

De voluntate Dei.

SECTIO PRIMA.

An, & qualis in Deo sit voluntas.

Dico primò. Est in Deo voluntas, non per modum potentiae distinctæ ab actu, sed per modum actus non eliciti, sed subsistentis. Assertio quoad omnes partes est de fide, tum in multis scripturaræ locis expressa, tum in varijs Concilijs definita. Probarur prima pars assertio. Deus est intelligens, ut ex supra disputatis constat; ergo & volens. Consequentiam sic deduco cum S. Thoma prima parte quæst. 19. art. 1. ad omnem formam, seu bonum naturale propriæ naturæ conueniens, consequi debet aliquis appetitus, vel ad illud consequendum, si absit; vel in illo quiescendo, si adsit: sed agens intellectuale proponit sibi formam, seu bonum propriæ naturæ conueniens per suam intellectionem: igitur ad ipsam intellectionem consequi debet appetitus erga tale bonum apprehensum, ut propriæ naturæ conueniens. Atqui talis appetitus est voluntas; datur igitur in Deo agente intellectuali voluntas. Ultima consequentia claret. Minor subsumpta constat, nam sicut se habet appetitus naturalis in rebus cognitione carenti-

bus; ita voluntas in rebus intelligentia præditis: nam sicut per illum res naturales inclinant ad bonum propriæ naturæ conueniens: ita per hanc naturæ intellectuales appetunt bonum sibi conueniens. Minor assumpta patet: nam intellectio est expressa, & naturalis imago rei intellectæ, per quam intelligēs fit res ipsa intellecta intelligibiliter; igitur per illam agens intellectuale representat sibi bonum propriæ naturæ conueniens. Maior constat tum inductione, quæ vnaquæque natura per intrinsecam formam naturalem inclinat ad bonum sibi conueniens; ut lapis per intrinsecam gravitatem ad centrum; & aqua per substantiam formam, inclinat ad propria accidentia, in quibus vel quiescit, dum adlunt, vel ad ea tendit, in se ipsa producendo, dum absunt. Tum ratione à priori: nam quælibet natura sicut inclinat ad proprium esse, ita ad omnia ea, qua proprium esse conservant: idem namque appetitus est ad esse, & ad ea, quæ proprium esse conservant.

2. Potrò multas differentias assignat Caietanus prima parte loco prædicto in-

Caietanus.

ter

Certa ex
script. &
Concilij.

S. Thomas.

ter appetitum naturale, & animale, prout diuiditur in sensituum, & rationale; potissimum sunt haec. Prima, naturalis consequitur quamlibet naturam; animalis, non nisi cognoscitiam; unde nequit in actu exire, nisi ex apprehensione, cum naturalis ex sola propensione naturae in actu prodeat. Secunda, naturalis est tantum ad unum; animalis vero ad multa, iuxta multa bona, quae per apprehensionem fiunt cognoscenti presentia. Tertia, appetitus naturalis inclinat tantum ad bonum illius potentiae, cuius est appetitus; animalis vero ad bonum totius suppositi. Quarto, appetere naturaliter, non est actus secundus, sed primus, ipsa scilicet propensio naturae ad bonum sibi conueniens; appetere vero animaliter, est actus secundus, ipsa scilicet vitalis operatio, quae cognoscens appetit bonum apprehensum, proprio supposito conueniens.

3. Disputat Theologian Deo circa proprium bonum in actu appetitus naturalis. Ad quam questionem respondeo, in Deo esse appetitum, ad proprium bonum secundum positivam perfectionem, quam appetitus dicit ad proprium bonum, non autem secundum imperfectionem distinctionis, quam appetitus in ordine ad proprium bonum connotat.

4. Probatur assertio quoad secundam partem. Quoniam potentia, ut distincta ab actu inuoluit imperfectionem potentialitatis, quae repugnat actu puro: implicat igitur in Deo esse voluntatem per modum potentiae distinctae ab actu. Dixi, distinctae ab actu, nam dupliciter considerari potest potentia vitalis; uno modo, ut dicit distinctionem ab actu; secundo, ut importat positivam perfectionem percipiendi, aut tendendi ad obiectum. Primo modo inuoluit imperfectionem Deo repugnantem; secundo modo perfectionem Deo conuenientem. Quare concedo in Deo esse voluntatem, secundum positivum conceptum potentiae; nego autem esse potentiam, secundum imperfectionem distinctionis ab actu secundo, quam potentia ut sic per se importat.

5. Probatur tertia pars assertionis, nempe quod actu volitionis in Deo non sit elicitus, sed subsistens; quoniam si esset elicitus, esset a parte rei distinctus a voluntate Divina: ergo esset accidentis illius, & physique componeret cum illa. Quae omnia pugnant cum Deo actu puro, illimitato, & simplicissimo.

6. Dico secundo. Formale atque primarium obiectum voluntatis Divinae, est ipsa bonitas increata, reliqua vero creata bona sunt tantum obiectum secundarium & materiale illius. Fundamentum est. Nam illud est formale, & primarium obiectum aliquius potentiae, vel actus, a quo primo & per se specificatur potentia, vel actus: atque Divina voluntas per se primaria specificatur ab ipsa bonitate increata: ergo. Maior

est commune axioma Philosophorum ac Theologorum. Minorem probo; nam ab illo obiecto per se primo specificatur potentia, vel actus, a quo nunquam abstrahere potest actus; atque a bonitate increata nunquam abstrahere potest actus Divinae voluntatis; ergo haec est primarium & formale obiectum illius. Maior patet. Quia implicat, actu abstrahere posse a quo pender essentialiter, quale est obiectum formale, & primarium specificatum. Minor probatur; nam semper Deus in omni actu se ipsum intendit, ut Scriptura testatur Proverbiorum 16. Propter semetipsum operatus est Dominus.

Philosophorum & Theologorum axioma.

Vniuersa, Pro. 16.

7. Confirmatur primus. Illud est formale, & primarium obiectum alicuius potentiae vel actus, quod illum in ratione specificantis adaequat: atque sola bonitas increata in ratione specificantis adaequat voluntatem & amorem Divinum: igitur sola bonitas increata est formale, & primarium obiectum voluntatis Divinae. Minor patet; nam sola bonitas increata habet amabilitatem infinitam, & a se, qualem exigit amor ipse increatus. Maior probatur; nam illud est formale & primarium obiectum alicuius potentiae, vel actus, quod in ratione specificantis neque excedit, neque exceditur a potentia, vel actu: alioqui si excederet, non esset obiectum formale illius; nam obiectum formale est ita proprium unius, ut nequeat esse proprium alterius, cum sit propria perfectio differentialis, quae non potest nisi unius tantum competere. Si vero excederetur aliqua perfectio esset in potentia, vel actu, quae non esset specificata a tali obiecto: quod implicat; quia quidquid perfectionis est in potentia, vel actu, id totum est per ordinem ad suum obiectum specificans.

8. Confirmatur secundus. Formale obiectum charitatis participatrix, est bonitas increata; ergo & formale obiectum charitatis imparicipatrix. Antecedens suppono ex materia de charitate, de qua suo loco. Consequentiam vero probo; quia charitas participata imitatur charitatem imparicipatam, a qua exemplatur. Quod autem omnia bona creata sunt tantum secundaria, & materialia obiecta Divina voluntatis, constat: quoniam ad ea omnia fertur Divina voluntas propter aliquam connexionem, quam habent cum sua bonitate increata. Unde non diligit illa, nisi ut participatione suae increatae bonitatis; atque adeo formalis ratio diligendi illa est ipsam et increata bonitas.

9. Ex dictis deducitur primus, Deum necessarii diligere seipsum, & quoad specificationem, & quoad exercitium. Est de fide; nam ex amore sui procedit Spiritus sanctus, qui est verus Deus, atque a deo ens simpliciter necessarium, non minus quam Pater ipse. Cuius ratio a priori est. Quoniam in se ipso Deus claudit omnem rationem boni, &

excludit

excludit omnem rationem mali; igitur non solum habere gaudium, sed etiam desiderium. Quod Deus habeat verum gaudium & fruitionem respectu sui proprii boni, constat; quia hi auctus nullam in suo conceptu formaliter imperfectionem inuoluunt; & ex alia parte sunt ad complementum beatitudinis; ergo non sunt denegandi Deo summe beato. Quod vero non habeat proprium actum desiderij, aut spei, etiam constat: tum quia huiusmodi auctus supponunt priuationem aliquius boni, ad quod consequendum agens tendit per desiderium, & spem: Deus autem nullam habere potest priuationem boni sibi convenientis.

10. Dicess. Potest Deus se ipsum quoad exercitium non diligere, ut finem creaturarum, ergo. Assumptum probo, quia potest Deus quoad exercitium non diligere creaturas, ut bonum sibi concupitum: ergo potest quoad exercitium se ipsum non diligere, ut finem creaturarum. Consequentia constat; nam idem amor, qui tendit ad bonum concupitum, & dicitur concupiscentia, tendit ad subiectum, cui tale bonum concupiscitur, tanquam fini *Cui*, & dicitur charitas: ergo si potest Deus quoad exercitium sibi non amare bonum creatum, potest se ipsum non diligere ut finem creaturarum. Respondeo, concedendo totum discursum quoad creaturas existentes; nam quia ratione Deus liberè amat illas, liberè etiam quoad exercitium amat se ipsum, ut finem earum. Cuius ratio est. Quia sicut tale bonum non est necessarium ad ullam sui perfectionem, ita non necessariò illud amat, & consequenter non necessariò quoad exercitium se ipsum diligit, ut finem in ordine ad tale bonum. Dixi, quoad exercitium, quia quoad specificationem non potest Deus se ipsum non diligere, finem creaturarum existentium, quia non potest Deus in productione creaturarum alium finem ultimatum intendere, quam se ipsum.

11. Deducitur secundò, amorem inceptum non solum directè tendere ad Deum, ut bonum, sed etiam quasi reflexè ad se ipsum, per infinitas reflexiones virtuales ratione inadæquata distinctas, ut supra docuimus de actu cognitionis, quo Deus directè cognoscit se ipsum, & simul quasi reflexè cognoscit ipsum vel cognitionis actu. Fundamentum est. Quia amor Divinus est infinite perfectus, & adæquatè comprehensivus totius bonitatis & amabilitatis in creaturæ; ergo non solum directè tendit ad Deum, sed etiam quasi reflexè tendit ad se ipsum, diligendo omnem rationem bonitatis, quæ per infinitas quasi reflexiones in eodem actu, per inadæquatas rationes distinguiri posset.

12. Deducitur tertio, Deum non habere verum actum amicitiae erga se; habere tamen verum actum amoris concupiscentiae. Ratio prioris partis est. Quia amor amicitiae, non est nisi inter distinctas naturas intellectuales; est enim mutua communicatio amoris, qui distinctas voluntates essentialiter supponit. Ratio vero posterioris partis est: quia idem amor, quo Deus amat omnia bona creata propter se ipsum, quatenus terminatur ad bona ipsa creata, concupita propter se ipsum, tanquam propter finem *Cui*, diciturque amor concupiscentiae.

13. Deducitur quartò, Deum habere verum & proprium gaudium, & fruitionem respectu sui proprii boni, non autem desiderium, aut spem; respectu vero creatura-

14. Dicess. Potest Deus habere priuationem honoris & gloria extrinseca; ergo ad hanc saltem tendere potest proprio actu desiderij, vel spei. Sed contra, quia sicut honor & gloria extrinseca non est proprium bonum Dei, nisi per denominationem extrinsecam ab actu creaturæ honorantis & glorificantis Deum; ita nec ad illud consequendum ferri potest proprio actu desiderij, qui solum est ad bonum intrinsecum. Tum quia spes est de bono arduo, & alterius auxilio consequendo. Deo autem nihil potest esse arduum, aut alterius auxilio consequendum. Demum quod Deus habere possit proprium actum desiderij respectu creaturæ, probatur: quia de ratione desiderij est, actu complacientiae ferri ad bonum absens: Deus autem respectu creaturæ ferri potest, & de facto ferri, actu complacientiae ad bonum illi absens, dum actu complacientiae omnibus æternam beatitudinem optat, quod est bonum à plerisque creaturis absens.

SECTIO II.

An Deus necessario diligit creaturas possibiles dilectione simplicis complacentia?

15. PRÆSENS controværia non est, an Deus creaturas possibiles diligat necessario quoad specificationem, quia cum creaturæ possibiles nullam includant rationem mali, propter quam possint esse obiectum Diuinæ displicantiae, non possunt à Deo odio haberí: solum igitur controværia est, de necessitate quoad exercitium, an Deus necessario diligit illas, quoad exercitium actus.

16. PRIMA sententia negat. Est Bonavent. in primo dist. 45. arr. 1. q. 2. Capreoli art. 2. ad argumenta Aureoli cōtra primam conclusionem, Ferratiensis 4. contra Gentes, cap. 13 §. dicitur secundo, Bannez 1. p. q. 34. art. 3. Zumel ibidem disput. i. ad terrium, Suarez 2. tomo Metaph. disput. 30. sect. 16. & lib. II. de Trinitate cap. 2. in fine, Gonzalez 1. p. disput. 42. sect. 2. Machin. disput. 46. sect. 2. Probatur